

בלי חשבון

כדי להיות ארכיאולוג, בנאי, גינקולוג או דיפלומט לא צריך ללמוד מתמטיקה. ישנם מקצועות הרבה יותר חשובים לאדם המשכיל

בימים אלה שוב חוזרים מאות אלפי תלמידים לכיתות. עבור חלק לא מבוטל מהם אחת המשמעויות המרכזיות של המשפט הקודם היא: "חוזרים להתייסר בלימודי המתמטיקה". וברצוני לשאול: למה? האם זה הכרחי? אין ספק שהמתמטיקה היא נזר המדעים (היא לא זקוקה לאף אחד מהם, והם כולם חייבים אותה, על האסתטיקה והלוגיקה הטהורות שלה). ברי לי שלא ניתן ללמוד את תחומי מדעי הטבע, ההנדסה וההייטק בלי לרכוש שליטה טובה ברזי המתמטיקה. מי שיכול ומעוניין ללמוד מתמטיקה ברמה גבוהה בבית הספר התיכון, טוב שיעשה כן, שכן רק על מסלול זה הוא יוכל לפסוע אם ברצונו ללמוד את כל התחומים הנ"ל, וכך לזכות במקצוע המכבד את בעליו ומקדם את המשק הישראלי.

אבל מה עם כל אותם רבים שכבר בכיתה ג' לא הבינו מדוע בעצם ארבע כפול שלוש שווים שלוש כפול ארבע, ופשוט קיבלו זאת כעובדת חיים, שלא לומר כחוק מדינה; חוק החילוף; ובכיתה ו' הם לא הצליחו לראות מי קטן ממי: שלושה רבעים משש שביעיות או שמא להפך? מה עם כל אלו שמתמטיקה עבורם היא סאת ייסורים שהם נאלצים לשאת על גבם השפוף שנה אחר שנה, בלא טעם ובלא תכלית? הם לעולם לא יצליחו ללמוד מתמטיקה ברמה ראויה שתאפשר להם לעסוק בתחומים שהזכרתי קודם; מה הטעם לייסרם במתמטיקה ברמה נמוכה? למה זה מועיל?

האם כדי להיות ארכיאולוג, בנאי, גינקולוג או דיפלומט צריך ללמוד מתמטיקה? לא ולא! ואם לא צריך, אזי זה מיותר: יש מקצועות הרבה יותר חשובים לאדם המשכיל, הנאור והליברלי שמעשירים את רוחו מאשר מתמטיקה. בהינתן שלא ניתן ללמוד את הכל, חשוב שיהיה סדר קדימויות. להרגשת, חשוב יותר שבוגר תיכון ישראלי יידע לקרוא מאמר בעיתון בצורה ביקורתית, תוך שהוא שואל את עצמו: מה רצה הכותב לומר? מה היה האינטרס של הכותב או של אחרים שפרסמו את המאמר? לא פחות חשוב שהוא יהיה מסוגל לייצר בעצמו מאמר פרי עטו בנושא שחשוב לו. יהיה אולי גם מועיל אם הוא יוכל לשאת את דבריו בעליפה בצורה רהוטה. נראה לי שגם כדאי שהוא יידע איך קרה שהוא חי בארץ הזאת. ומה קרה בה לפני שהוא עמד על דעתו? יש שיאמרו שגם היכרות עם ספר הספרים היא בגדר הכרח. אם הדבר לא נדרש לפרנסתו, מיותר שהבוגר יידע להוכיח ששני משולשים חופפים זה לזה. אני רוצה להציע פה הצעה קצת פרוכוקטיבית: תבוטל בחינת הבגרות בהיקף 3 יח"ל במתמטיקה; מי שמסוגל להיבחן בהיקף 4 או 5 יח"ל, מה טוב; ומי שלא, יסיים את לימודיו התיכוניים עם ציון פנימי במתמטיקה בסוף כיתה י' (בדומה לציון שיש לו בחינוך גופני, אגב, מקצוע אחר לא פחות חשוב).

הבחינה הנוכחית גורמת סבל לחפים מפשע רבים ואינה מועילה במאום. אפשר אפילו לומר שהיא משחיתה: האופן שבו תלמידים רבים נאלצים להתמודד איתה מביאה אותם ואת המערכת לעשות מעשים שחבל שיעשו: החל בהשקעת ממון רב בשיעורים פרטיים, וכלה בנהלים שונים ומשונים שכל תפקידם להעביר כמה שיותר חסרי ישע את הבחינה (שלו הייתה כה חשובה, אזי לא היו נותנים "הנחות" כאלה מפליגות לנבחנים בה, ובלבד שיגאלו את עצמם מייסוריה ואת המערכת. מהם).

הכותב הוא ראש החוג למדעי המחשב במכללה האקדמית הדסה ירושלים